DOI https://doi.org/10.32405/2663-5739-2026-10-101-116

УДК 37.091.12.091.3-051:929]:004.77(477)«1896/1986»

Катерина Лукашенко
науковий співробітник відділу
педагогічного джерелознавства та біографістики
ДНПБ імені В.О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4457-4423
e-mail: *berezanskaya1994@gmail.com*

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ БІОГРАФІЧНОГО ПОРТРЕТА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА-ЕМІГРАНТА ОЛЕКСАНДРА ТИСОВСЬКОГО (1886–1968)

Анотація. *У статті теоретично й аналітично обґрунтовано можливості електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Педагоги України та світу» як засобу формування науково верифікованого біографічного портрета українського педагога-емігранта Олександра Васильовича Тисовського (1886–1968). Акцент зміщено з традиційного опису персоналії на аналіз ролі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського як інституції, що здійснює джерелознавче виявлення, бібліографічне впорядкування, цифрову репрезентацію та наукову інтерпретацію матеріалів про діячів освіти. З'ясовано, що саме для постатей еміграційного кола електронний ресурс набуває особливої цінності, оскільки дає змогу поєднати розпорошені за різними країнами, мовами, видавничими осередками й типами документів біографічні свідчення в єдину цілісну систему. Визначено, що персональна сторінка, побудована за моделлю ресурсу, виконує не лише довідкову, а й дослідницьку, комунікаційну, освітню та меморіалізаційну функції. На основі праць із педагогічної біографіки, цифрової гуманітаристики, біобібліографії та аналізу аналогічних персональних сторінок ресурсу окреслено структурні компоненти сторінки, присвяченої О. В. Тисовському, а саме біографічний нарис, бібліографію праць, бібліографію матеріалів про життя й діяльність, повнотекстові документи, фотогалерею, матеріали з ушанування пам'яті та блок використаних джерел. Доведено, що електронний формат дає змогу репрезентувати О. Тисовського не фрагментарно як засновника «Пласту» або автора окремих праць, а комплексно як біолога, педагога, організатора виховної системи, викладача, діяча української еміграції та репрезентанта транснаціонального педагогічного досвіду. Зроблено висновок, що електронний ресурс уможливлює доказове, структурно впорядковане й*

© Малежик Д., Михальова О., 2026

методологічно виважене представлення персоналії та є дієвим інструментом повернення розпорошеної педагогічної спадщини до сучасного українського науково-освітнього простору.
Ключові слова: *електронний ресурс, педагогічна біографіка, біографічний портрет, Олександр Тисовський, український педагог-емігрант, цифрова гуманітаристика, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Цифрова трансформація гуманітарного знання закономірно змінила уявлення про способи репрезентації історико-педагогічної спадщини. Якщо впродовж тривалого часу біографічні відомості про діячів освіти акумулювалися переважно в друкованих енциклопедіях, словниках, покажчиках, окремих статтях і монографіях, то нині дедалі більшої ваги набувають електронні ресурси, здатні поєднувати різні типи документів, різні часові шари знання та різні формати подання інформації в межах єдиної цифрової платформи. Особливої актуальності це набуває тоді, коли йдеться про постаті українських педагогів-емігрантів, чия спадщина зберігається фрагментарно, географічно розпорошено, нерідко перебуває поза межами національного академічного обігу та вимагає не лише бібліографічного збирання, а й науково виваженого структурування.

У цьому контексті вагомою постає діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, яка не обмежується традиційним комплектуванням і зберіганням документів, а виступає активним суб’єктом формування цифрової педагогічної пам’яті. Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Педагоги України та світу» демонструє нову модель бібліотеки як інтегратора джерел, посередника між архівом і користувачем, між документом і науковою інтерпретацією. Саме тому дослідження потенціалу такого ресурсу доцільно здійснювати не лише на загальному рівні, а й через конкретну персоналію, яка потребує повернення до сучасного освітньо-наукового простору.

Показовою в цьому сенсі є постать Олександра Васильовича Тисовського, знаного як педагога, біолога, організатора молодіжного виховання, автора праць із природознавства та пластового самовиховання, а також діяча

української еміграції. Його інтелектуальна й педагогічна спадщина охоплює різні періоди, інституції, середовища та країни, а відтак потребує такого формату представлення, який не лише накопичує відомості, а й вибудовує цілісний біографічний портрет. Отже, проблема полягає у з'ясуванні того, яким чином електронний ресурс може стати інструментом не просто популяризації окремого імені, а наукового конструювання цілісного образу українського педагога-емігранта на підставі верифікованих джерел, бібліографічних масивів і цифрових засобів репрезентації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання педагогічної біографіки, формування біографічних ресурсів і ролі бібліотек у поширенні науково достовірного знання вже привертали увагу українських дослідників, однак потенціал електронної персональної сторінки як інструмента формування саме біографічного портрета педагога-емігранта потребує подальшого осмислення. Л. Березівська розглянула Державну науково-педагогічну бібліотеку України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання, окресливши її місце в інституційному розвитку вітчизняної педагогічної біографіки (Березівська, 2015). У подальших працях дослідниця обґрунтувала значення електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу для професійної підготовки педагогів та показала його освітній потенціал у формуванні історико-педагогічного світогляду (Березівська, 2019). Л. Березівська і Т. Деревянко акцентували увагу на ролі електронного ресурсу та пов'язаного з ним онлайн-проєкту у поширенні педагогічного біографічного знання, а також у залученні широкої аудиторії до осмислення спадщини видатних освітян (Березівська, Деревянко, 2020).

Важливим для нашого дослідження є також блок праць, присвячених цифровій інфраструктурі бібліотеки та розвитку цифрової гуманітаристики. У статті Л. Березівської, О. Пінчук і Н. Вараксіної вебпортал бібліотеки проаналізовано як інформаційний ресурс для реалізації досліджень у галузі освіти, педагогіки й психології, що дозволяє розглядати персональні сторінки не ізольовано, а як елемент ширшої цифрової екосистеми (Berezivska, Pinchuk,

Varaksina, 2020). Л. Березівська, О. Пінчук, С. Хопта, Є. Демида й Х. Середа довели вплив ресурсу «Outstanding Educators of Ukraine and the World» на розвиток цифрової гуманітаристики, пов'язавши його з новими формами акумулювання, структурування та поширення гуманітарного знання (Berezivska et al., 2022). Історіографічний вимір цієї проблематики розкрито у праці Х. Середи та Т. Деревянко, які розглянули ресурс «Педагоги України та світу» у контексті відкритої науки й актуальних підходів до цифрової репрезентації педагогічної спадщини (Середа, Деревянко, 2025).

Теоретичне підґрунтя для осмислення біографічного портрета як наукового конструкту забезпечують праці В. Попика, де уточнено понятійний апарат біографіки, біографістики та біобібліографії й окреслено їх методологічні межі (Попик, 2015). Ю. Вернік, аналізуючи світовий досвід розвитку інформаційно-біографічних систем, показала, що сучасні біографічні ресурси дедалі більше тяжіють до мультимодальної структури, відкритого доступу та гнучких механізмів оновлення (Vernik, 2020). Л. Пономаренко здійснила зіставлення традиційних і електронних ресурсів біобібліографічної інформації, наголосивши на перевагах цифрового формату щодо оперативності доповнення, комунікаційної мобільності та зручності використання в освітньому процесі (Пономаренко, 2025). А. Доркену пов'язала розвиток ресурсу «Видатні педагоги України і світу» із ширшими процесами становлення суспільства знань, а П. Рогова окреслила концептуальні засади формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу на базі ДНПБ (Доркену, 2012; Рогова, 2013).

Окремий напрям досліджень становлять праці, у яких аналізуються конкретні персональні сторінки ресурсу. Світлана Хопта на прикладі сторінок, присвячених Марії Монтессорі та Олені Пчілці, показала, що електронна сторінка здатна поєднати біографію, бібліографію, повнотекстові документи, фотоматеріали й дані про вшанування пам'яті в логічно цілісну цифрову репрезентацію постаті (Хопта, 2020a; Хопта, 2020b). Наталія Чала, аналізуючи сторінку про Дж. Дьюї, засвідчила продуктивність такого формату для

популяризації педагогічних ідей та для методичного супроводу історико-педагогічних студій (Чала, 2020). Разом із тим наявні праці переважно стосуються або загальної характеристики ресурсу, або окремих персональних сторінок, не акцентуючи спеціально на проблемі формування біографічного портрета українського педагога-емігранта, що й зумовлює наукову доцільність нашого дослідження.

Мета та завдання статті. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та аналізі можливостей електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Педагоги України та світу» як засобу формування цілісного біографічного портрета українського педагога-емігранта Олександра Васильовича Тисовського.

Для досягнення поставленої мети передбачено такі завдання: з'ясувати місце ресурсу у структурі сучасної цифрової педагогічної біографіки; окреслити джерельний потенціал матеріалів про О. В. Тисовського для підготовки персональної сторінки; визначити структурні, змістові та функціональні компоненти електронної сторінки, здатної забезпечити науково верифіковане і водночас доступне представлення біографічного портрета діяча.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний електронний інформаційно-бібліографічний ресурс у сфері історії освіти не можна зводити лише до цифрового носія довідкових відомостей. Його функція істотно ширша, адже він поєднує джерелознавчий добір, бібліографічний опис, аналітичне впорядкування, структурне моделювання матеріалу та комунікацію з користувачем. Саме в такому вимірі варто розглядати ресурс «Педагоги України та світу», що формується на вебпорталі ДНПБ і репрезентує педагогічну спадщину у цифровому гуманітарному просторі. За змістовою логікою цей ресурс постає не як механічне зібрання окремих сторінок, а як цілісна система, у межах якої кожна персоналія вбудовується в ширший історико-педагогічний контекст. Відповідно, персональна сторінка стає осередком інтеграції різнорідних документів і водночас способом їх наукової інтерпретації. Таке розуміння ресурсу узгоджується з підходами, за якими

бібліотека виступає інтегратором педагогічного біографічного знання та провідником його в сучасний інформаційний простір (Березівська, 2015), а також із концептуальним баченням ДНПБ як ядра галузевого інтегрованого ресурсу, сформульованим П. Роговою (Рогова, 2013). Офіційна характеристика ресурсу підкреслює його спрямованість на популяризацію життя, діяльності й творчої спадщини видатних педагогів та освітян, що дає підстави розглядати його як особливу форму організації науково-освітньої пам'яті (Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, 2026).

Для біографіки принципово важливим є те, що електронний ресурс дає змогу не лише накопичувати факти, а й вибудовувати їх у певну модель особистості. Якщо друкований біобібліографічний покажчик, як правило, акцентує на переліку документів і забезпечує насамперед бібліографічну навігацію, то електронна сторінка надає можливість поєднати фактографічний, текстовий, візуальний і контекстуальний рівні. У понятійному полі, окресленому В. Попиком, біографічний портрет виникає на перетині біографіки, біографістики та біобібліографії, тобто там, де факт життя, інтерпретація досвіду і документальна база утворюють цілісне смислове поле (Попик, 2015). У цьому сенсі електронна сторінка є не просто технічним інструментом, а методологічно значущою формою організації матеріалу. Така форма особливо продуктивна тоді, коли потрібно поєднати біографію діяча з його працями, рецепцією його спадщини, історією інституцій, у яких він працював, та подальшою меморіалізацією імені. Переваги електронних ресурсів у порівнянні з традиційними біобібліографічними виданнями полягають у відкритості, гнучкості оновлення, можливості розміщення гіперпосилань, сканованих текстів, фотодокументів, а також у зручності пошуку за різними ознаками, що детально окреслено у сучасних дослідженнях біобібліографічної інформації (Пономаренко, 2025). Узагальнення світового досвіду інформаційно-біографічних систем додатково переконує, що цифровий формат є оптимальним для репрезентації складних багаторівневих персоналій, особливо тих, чий життєвий шлях має транснаціональний характер (Vernik,

2020).

Постаті українських педагогів-емігрантів становлять окрему й водночас складну групу об'єктів цифрової біографіки. Їхні життєписи зазвичай пов'язані з кількома державами, різними академічними й громадськими середовищами, різномовними публікаціями та неоднорідною джерельною базою. Через це побудова біографічного портрета таких діячів не може обмежуватися короткою енциклопедичною довідкою. Вона потребує відтворення траєкторії життя, професійної самореалізації, громадянської позиції, рецепції творчої спадщини та подальшої історії пам'яті. Саме тому ресурсний підхід, реалізований у цифровому форматі, дає нові можливості для наукового опрацювання таких персоналій. Л. Березівська і Т. Деревянко слушно наголошують, що через біографії знаних педагогічних постатей можна простежувати розвиток української та зарубіжної освіти як у макроісторичних, так і в мікроісторичних вимірах (Березівська, Деревянко, 2020). Ця теза особливо продуктивна щодо Олександра Тисовського, біографія якого є водночас історією педагогічної думки, історією молодіжного виховання, історією наукової діяльності в галузі природознавства і частиною ширшої історії української еміграції. Таким чином, у його випадку електронна сторінка має відображати не лінійно-біографічну схему, а багатовимірну структуру життєтворчості, де окремі події, праці й інституційні зв'язки підлягають взаємному тлумаченню.

Джерельна база для формування сторінки О. В. Тисовського є достатньо багатою, однак вона розпорошена та нерівномірно введена до наукового обігу. Базові біографічні відомості, що окреслюють хронологію життя, освітній і професійний шлях, громадську діяльність, роль у заснуванні й розвитку «Пласту», містить новітня стаття в «Енциклопедії Сучасної України» (Семкович, Токарський, 2025). Для включення персоналії у ширше поле педагогічної біографіки важливим є й енциклопедичний біографічний словник «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.)», який засвідчує інституційне визнання постаті в сучасному корпусі українського освітнього знання (Педагоги України..., 2025). Водночас особливу цінність для

електронної сторінки становлять джерела, які дозволяють відійти від загальної довідковості й увиразнити інтелектуальний доробок діяча. Насамперед йдеться про покажчик Леоніда Бачинського «Бібліографія друкованих праць проф. д-ра Олександра Тисовського. 1909–1966 рр.», де систематизовано значний масив публікацій ученого і наочно засвідчено географічну та мовну розгалуженість його друкованої спадщини (Бачинський, 1967). Саме такий бібліографічний матеріал у цифровому середовищі перестає бути лише реєстром назв і перетворюється на каркас майбутнього біографічного портрета, адже дозволяє встановити тематичні домінанти, періоди інтенсивної публікаційної активності, видавничі осередки та коло читацького призначення праць.

Своєрідність О. Тисовського як об’єкта електронної репрезентації полягає також у тому, що його спадщина не вкладається в одну дисциплінарну нішу. Він постає не лише як автор пластової концепції самовиховання, а й як педагог-природознавець, популяризатор науки, організатор виховного середовища, викладач університетського рівня, інтелектуал української еміграції. Саме тому на сторінці має бути відображено кілька взаємопов’язаних змістових векторів. Перший із них – власне біографічний, що відтворює життєвий шлях від навчання у Львівському університеті й праці в Академічній гімназії до еміграційного періоду у Відні. Другий – науково-педагогічний, який охоплює праці з біології, природознавства, методики викладання та виховної теорії. Третій – пластовий, де особливого значення набуває книга «Життя в Пласті», яка в багатьох перевиданнях зберегла функцію ключового тексту для розуміння засад пластового світогляду та виховної системи, розробленої О. Тисовським (Тисовський, 1997). Отже, електронна сторінка має не просто подати факт існування цього видання, а показати його місце у формуванні педагогічної концепції автора. У цьому аспекті продуктивним є досвід персональних сторінок ресурсу, де основні тексти діячів не лише названо, а й інтегровано в логіку цифрової репрезентації як смислові центри всієї сторінки (Хопта, 2020a; Хопта, 2020b; Чала, 2020).

Структурно сторінка, присвячена О. В. Тисовському, має будуватися за

принципом доказової повноти й навігаційної прозорості. Розділ «Біографія» доцільно формувати як науковий нарис, у якому факти життєвого шляху поєднуються з характеристикою провідних напрямів діяльності та місця діяча в українській історії освіти. Розділ «Бібліографія праць» повинен охоплювати його праці з біології, педагогіки, природознавства, пластового виховання та публіцистики, а за можливості – містити тематичне групування, що дозволить користувачеві побачити внутрішню структуру творчої спадщини. Розділ «Бібліографія праць про життя та діяльність» має віддзеркалювати не лише класичні історико-педагогічні студії, а й новітні енциклопедичні, довідкові та бібліографічні матеріали, завдяки чому біографічний портрет набуватиме рефлексивної глибини. Розділ «Повнотекстові документи (скани)» є принципово важливим, оскільки саме він переводить сторінку зі статусу оглядового ресурсу у статус ресурсу джерельного. Наявність цифрових копій таких видань, як «Пласт», «Життя в Пласті», бібліографічного покажчика праць ученого та окремих матеріалів еміграційного періоду, робить ресурс не лише довідковим, а й дослідницьким. Фотогалерея й матеріали з ушанування пам’яті доповнюють сторінку візуальним і комеморативним вимірами, що особливо важливо для персоналій, чия пам’ять існує на перетині академічної традиції, громадського культу й молодіжної організаційної культури. Саме таке поєднання компонентів відповідає моделі ресурсу, окресленій у сучасних дослідженнях і практиці ДНПБ (Berezivska et al., 2022; Середа, Деревянко, 2025).

Водночас актуалізується потреба в посиленні наукової верифікації цифрових біографічних ресурсів, адже оперативність їх наповнення та оновлення має поєднуватися з високими вимогами до достовірності, повноти й джерельної обґрунтованості інформації. Електронний формат часто помилково сприймається як простір оперативного накопичення відомостей, де швидкість важливіша за перевіреність. Проте у випадку педагогічної біографіки таке уявлення є методологічно хибним. Електронна сторінка повинна спиратися на точні бібліографічні описи, уніфіковані принципи відбору матеріалів,

зіставлення енциклопедичних, довідкових, архівних, публіцистичних і наукових джерел, а також на фіксацію походження цифрових копій. Тільки за цієї умови біографічний портрет не перетвориться на компілятивний нарис чи меморіальний ескіз. Саме тому ресурс, який формує бібліотека, вигідно відрізняється від випадкових мережевих публікацій, адже поєднує бібліографічну культуру, наукове редагування та інституційну відповідальність за якість репрезентації. Досвід розвитку ресурсу «Педагоги України та світу» засвідчує, що цифровий формат не скасовує вимог джерелознавчої дисципліни, а, навпаки, посилює їх, оскільки кожна неточність у відкритому доступі здатна швидко відтворюватися в нових текстах і посиланнях (Доркену, 2012; Berezivska, Pinchuk,, Varaksina, 2020). Звідси випливає ще одна перевага електронної сторінки про О. Тисовського – можливість поступового уточнення й нарощування джерельного масиву без руйнування цілісної структури сторінки, що особливо важливо для персоналії, джерела про яку ще продовжують виявлятися в бібліотеках, архівах та еміграційних збірках.

Поряд із науковою функцією, сторінка про О. В. Тисовського має вагомий освітній і соціокультурний потенціал. Для студентів, викладачів, істориків освіти, пластових дослідників і широкого кола зацікавлених користувачів вона може стати точкою доступу до системно впорядкованого масиву знань про діяча, який дотепер часто поставав у суспільній свідомості фрагментарно – передусім як засновник «Пласту». Електронний ресурс дає можливість розширити уявлення про постать і повернути Тисовському повноту його педагогічної, наукової та культурної ролі. У цьому сенсі цифрова сторінка слугує не лише збереженню пам’яті, а й переосмисленню місця діяча в історії української освіти. Саме такий підхід відповідає сучасним завданням відкритої науки, цифрової гуманітаристики та педагогічної біографіки, де знання має бути не лише вірогідним, а й доступним, комунікативно ефективним та придатним до подальшого використання в дослідженні й навчанні (Середа, Деревянко, 2025). Отже, електронна сторінка «Тисовський Олександр Васильович (1886–1968)» у межах ресурсу «Педагоги України та світу» може

розглядатися як перспективна модель того, як бібліотека засобами цифрової організації знання формує біографічний портрет українського педагога-емігранта і водночас повертає його спадщину в актуальний національний та міжнародний інтелектуальний обіг.

Висновки. Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Педагоги України та світу» слід розглядати як повноцінний інструмент сучасної педагогічної біографіки, здатний забезпечувати не лише накопичення, а й наукове моделювання біографічного знання. На прикладі персоналії Олександра Васильовича Тисовського доведено, що електронна сторінка дає змогу інтегрувати енциклопедичні відомості, бібліографічні масиви, повнотекстові документи, візуальні матеріали та дані про вшанування пам'яті в єдину структурно впорядковану систему. Саме така система уможливлює формування цілісного біографічного портрета діяча, який постає не фрагментарно, а в багатовимірності своїх наукових, педагогічних, виховних, організаційних та еміграційних практик. З'ясовано, що для постатей українських педагогів-емігрантів електронний формат має особливу евристичну цінність, оскільки долає територіальну та документальну розпорошеність джерел і забезпечує їх науково верифіковане поєднання. У підсумку електронний ресурс, створюваний бібліотекою, постає не лише технологічним середовищем доступу до інформації, а й дієвим механізмом повернення української педагогічної спадщини до сучасного національного науково-освітнього простору.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні й науковому наповненні персональної сторінки «Тисовський Олександр Васильович (1886–1968)» на вебпорталі ДНПБ, а також у залученні до неї нових еміграційних, архівних і бібліографічних матеріалів. Не менш важливим є подальше осмислення методики цифрового представлення української педагогічної діаспори як окремого сегмента національної біографічної пам'яті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бачинський, Л. (1967). Бібліографія друкованих праць проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрот-а. 1909–1966 рр. Клівленд, Нью-Йорк: Курінь УПС ім. Степана Тисовського. https://diasporiana.org.ua/dityacha-literatura/8904-tisovskiy-o-zhittya-v-plasti/

Березівська, Л. Д. (2015). Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання. *Українська біографістика*, 12, 283–295. https://lib.iitta.gov.ua/165891/1/ubi_2015_12_16.pdf

Березівська, Л. Д. (2019). Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основа професійної підготовки педагогів. *Освіта для миру = Edukacja dla pokoju*: збірник наукових праць учасників VIII Українсько-польського, Польсько-українського наукового форуму (Т. 2, с. 222–228). Київ, Переяслав-Хмельницький.

Березівська, Л. Д., & Деревянко, Т. М. (2020). Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проєкт «Ми стоїмо на плечах наших попередників: видатні педагоги-ювіляри». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1), 1–3. https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-4

Березівська, Л. Д. (наук. ред.). (2025). *Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.): енциклопедичний біографічний словник*. ТВОРИ.

Вернік, Ю. В. (2020). World experience of development of information biographical systems in the global network. *Українська біографістика*, 20, 327–338. https://doi.org/10.15407/ub.20.327

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. (2026). *Педагоги України та світу*: електронний інформаційно-бібліографічний ресурс (Л. Д. Березівська науковий керівник). https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/

Доркену, А. М. (2012). Інформаційний ресурс «Видатні педагоги України і світу» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в контексті розвитку суспільства знань. *Українська біографістика,* 9, 364–378. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2012_9_20

Пономаренко, Л. (2025). Традиційні та електронні ресурси біобібліографічної інформації: характеристика, порівняння, значення. *Науково-педагогічні студії*, (9), 272–292. https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-272-292

Попик, В. І. (2015). Biography – біографіка – біографістика – біобібліографія: понятійний арсенал історико-біографічних досліджень. *Український історичний журнал*, 3, 122–136.

Рогова, П. І. (2013). Про концепцію створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. *Вісник Книжкової палати*, 10(207), 8–12.

Семкович, О. Д., & Токарський, Ю. М. (2025). Тисовський Олександр Васильович. *Енциклопедія Сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. https://esu.com.ua/article-890337

Середа, Х., & Деревянко, Т. (2025). Цифровий ресурс «Педагоги України та світу» у контексті відкритої науки: історіографічний аспект. *Науково-педагогічні студії*, 9, 193–209. https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-193-209

Тисовський, О. (1997). Життя в Пласті: посібник для українського пластового юнацтва (4-те вид.). Торонто: Головна Пластова Булава. https://diasporiana.org.ua/dityacha-literatura/8904-tisovskiy-o-zhittya-v-plasti/

Хопта, С. (2020а). Постать Марії Монтессорі в інформаційнобібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу» ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського (до 150-річчя від дня народження). *Науково-педагогічні студії*, (4), 75–89.

https://doi.org/10.32405/2663-5739-2020-4-75-89

Хопта, С. (2020b). Постать Олени Пчілки у структурі інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Історико-педагогічний альманах*, 1, 31–36. https://doi.org/10.31499/2307-4833.1.2020.217302

Чала, Н. (2020). Педагогічна діяльність Дж. Дьюї в електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу». *Вісник Книжкової палати*, 11(292), 23–28. https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11(292).23-28

Berezivska, L. D., Pinchuk, O. P., Hopta, S. M., Demyda, Ye. F., & Sereda, K. V. (2022). Creation of information and bibliographic resource "Outstanding educators of Ukraine and the world" and its influence on the development of digital humanities. *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 1–17. https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4825

Berezivska, L. D., Pinchuk, O. P.,, Varaksina, N. V. (2020). The webportal of V.O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an information resource for implementation of research in education, pedagogy and psychology. *Information Technologies and Learning Tools*, 78(4), 249–265. https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055

REFERENCES

Bachynskyi, L. (1967). Bibliohrafiia drukovanykh prats prof. d-ra Oleksandra Tysovskoho-Drot-a. 1909–1966 rr. [Bibliography of printed works of Prof. Dr. Oleksandr Tysovskyi-Drot. 1909–1966]. Klivlend, Niu-York: Kurin UPS im. Stepana Tysovskoho. https://diasporiana.org.ua/dityacha-literatura/8904-tisovskiy-o-zhittya-v-plasti/ [in Ukrainian].

Berezivska, L. D. (2015). Derzhavna naukovo-pedahohichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho yak intehrator i poshyriuvach pedahohichnoho biohrafichnoho znannia [V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an integrator and disseminator of pedagogical biographical knowledge]. *Ukrainska biohrafistyka* [Ukrainian Biographistics], 12, 283–295. https://lib.iitta.gov.ua/165891/1/ubi_2015_12_16.pdf [in Ukrainian].

Berezivska, L. D. (2019). Elektronnyi informatsiino-bibliohrafichnyi resurs «Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu» yak osnova profesiinoi pidhotovky pedahohiv [The electronic information and bibliographic resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World" as a basis for teachers' professional training]. In *Osvita dlia myru = Edukacja dla pokoju: zbirnyk naukovykh prats uchasnykiv VIII Ukrainsko-polskoho, Polsko-ukrainskoho naukovoho forumu* [Education for Peace = Edukacja dla pokoju: collection of scientific papers of participants of the VIII Ukrainian-Polish, Polish-Ukrainian scientific forum] (Vol. 2, pp. 222–228). Kyiv, Pereiaslav-Khmelnytskyi. [in Ukrainian].

Berezivska, L. D., & Derevianko, T. M. (2020). Elektronnyi resurs «Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu» y onlain-proiekt «My stoiemo na plechakh nashykh poperednykiv: vydatni pedahohy-iuviliary» [The electronic resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World" and the online project "We stand on the shoulders of our predecessors: outstanding educators-jubilarians"]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine], 2(1), 1–3. https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-4 [in Ukrainian].

Berezivska, L. D. (Ed.). (2025). *Pedahohy Ukrainy (druha polovyna XIX – pochatok XXI st.): entsyklopedychnyi biohrafichnyi slovnyk* [Educators of Ukraine (the second half of the 19th century – the beginning of the 21st century): encyclopedic biographical dictionary]. TVORY. [in Ukrainian].

Vernik, Yu. V. (2020). World experience of development of information biographical systems in the global network. *Ukrainska biohrafistyka* [Ukrainian Biographistics], 20, 327–338.

https://doi.org/10.15407/ub.20.327

Derzhavna naukovo-pedahohichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho. (2026). *Pedahohy Ukrainy ta svitu: elektronnyi informatsiino-bibliohrafichnyi resurs* [Educators of Ukraine and the World: electronic information and bibliographic resource] (L. D. Berezivska naukovyi kerivnyk). https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/ [in Ukrainian].

Dorkenu, A. M. (2012). Informatsiinyi resurs «Vydatni pedahohy Ukrainy i svitu» Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho v konteksti rozvytku suspilstva znan [The information resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World" of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the context of knowledge society development]. *Ukrainska biohrafistyka* [Ukrainian Biographistics], 9, 364–378. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2012_9_20 [in Ukrainian].

Ponomarenko, L. (2025). Tradytsiini ta elektronni resursy biobibliohrafichnoi informatsii: kharakterystyka, porivniannia, znachennia [Traditional and electronic resources of biobibliographic information: characteristics, comparison, significance]. *Naukovo-pedahohichni studii* [Research and Educational Studies], 9, 272–292. https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-272-292 [in Ukrainian].

Popyk, V. I. (2015). Biography – biohrafika – biohrafistyka – biobibliohrafiia: poniatiinyi arsenal istoryko-biohrafichnykh doslidzhen [Biography – biographica – biographistics – biobibliography: conceptual arsenal of historical and biographical research]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal* [Ukrainian Historical Journal], 3, 122–136. [in Ukrainian].

Rohova, P. I. (2013). Pro kontseptsiiu stvorennia intehrovanoho haluzevoho informatsiinoho resursu na bazi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho [On the concept of creating an integrated sectoral information resource on the basis of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty* [Bulletin of the Book Chamber], 10(207), 8–12. [in Ukrainian].

Semkovych, O. D., & Tokarskyi, Yu. M. (2025). Tysovskyi Oleksandr Vasylovych [Oleksandr Vasylovych Tysovskyi]. *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. https://esu.com.ua/article-890337 [in Ukrainian].

Sereda, Kh., & Derevianko, T. (2025). Tsyfrovyi resurs «Pedahohy Ukrainy ta svitu» u konteksti vidkrytoi nauky: istoriohrafichnyi aspekt [The digital resource "Educators of Ukraine and the World" in the context of open science: historiographical aspect]. *Naukovo-pedahohichni studii* [Research and Educational Studies], (9), 193–209. https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-193-209 [in Ukrainian].

Tysovskyi, O. (1997). Zhyttia v Plasti: posibnyk dlia ukrainskoho plastovoho yunatstva [Life in Plast: a manual for Ukrainian Plast youth] (4th ed.). Toronto: Holovna Plastova Bulava. https://diasporiana.org.ua/dityacha-literatura/8904-tisovskiy-o-zhittya-v-plasti/ [in Ukrainian].

Hopta, S. (2020a). Postat Marii Montessori v informatsiinobibliohrafichnomu resursi «Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu» DNPB im. V. O. Sukhomlynskoho (do 150-richchia vid dnia narodzhennia) [The figure of Maria Montessori in the information and bibliographic resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World" of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine (to the 150th anniversary of her birth)]. *Naukovo-pedahohichni studii* [Research and Educational Studies], (4), 75–89. https://doi.org/10.32405/2663-5739-2020-4-75-89 [in Ukrainian].

Hopta, S. (2020b). Postat Oleny Pchilky u strukturi informatsiino-bibliohrafichnoho resursu «Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu» DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho [The figure of Olena Pchilka in the structure of the information and bibliographic resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World" of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine]. *Istoryko-pedahohichnyi almanakh* [Historical and Pedagogical Almanac], 1, 31–36. https://doi.org/10.31499/2307-

4833.1.2020.217302 [in Ukrainian].

Chala, N. (2020). Pedahohichna diialnist Dzh. Diui v elektronnomu informatsiino-bibliohrafichnomu resursi «Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu» [John Dewey's pedagogical activity in the electronic information and bibliographic resource "Outstanding Educators of Ukraine and the World"]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty* [Bulletin of the Book Chamber], 11(292), 23–28. https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11(292).23-28 [in Ukrainian].

Berezivska, L. D., Pinchuk, O. P., Hopta, S. M., Demyda, Ye. F., & Sereda, K. V. (2022). Creation of information and bibliographic resource "Outstanding educators of Ukraine and the world" and its influence on the development of digital humanities. *Information Technologies and Learning Tools*, 87(1), 1–17. https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4825

Berezivska, L. D., Pinchuk, O. P., & Varaksina, N. V. (2020). The webportal of V.O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an information resource for implementation of research in education, pedagogy and psychology. *Information Technologies and Learning Tools*, 78(4), 249–265. https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055

Kateryna Lukashenko,
Researcher of the Department
of Pedagogical Source Studies and Biographistics
of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0002-4457-4423
e-mail: *berezanskaya1994@gmail.com*

ELECTRONIC RESOURCE «EDUCATORS OF UKRAINE AND THE WORLD» AS A MEANS OF FORMING A BIOGRAPHICAL PORTRAIT OF THE UKRAINIAN EMIGRANT EDUCATOR OLEKSANDR TYSOVSKYI (1886–1968)

Abstract. *The article theoretically and analytically substantiates the possibilities of the electronic information and bibliographic resource "Educators of Ukraine and the World" as a means of forming a scientifically verified biographical portrait of the Ukrainian emigrant educator Oleksandr Vasylovych Tysovskyi (1886–1968). The emphasis is shifted from a traditional description of the personality to the analysis of the role of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine as an institution that carries out source identification, bibliographic organisation, digital representation, and scholarly interpretation of materials about educators. It is shown that electronic resources are especially valuable for personalities of the émigré milieu because they enable the integration of biographical evidence scattered across different countries, languages, publishing centres, and document types into a coherent system. It is determined that a personal webpage built according to the model of the resource performs not only a reference function, but also research, communicative, educational, and memorial functions. On the basis of works on pedagogical biography,*

digital humanities, and biobibliography, as well as the analysis of analogous personal webpages within the resource, the structural components of a webpage devoted to O. V. Tysovskyi are outlined, namely a biographical essay, bibliography of works, bibliography of publications about his life and activity, full-text documents, photo gallery, materials on commemorating his memory, and a list of sources used. It is proved that the electronic format makes it possible to present O. Tysovskyi not fragmentarily as the founder of Plast or the author of individual works, but comprehensively as a biologist, educator, organiser of an educational system, university teacher, figure of the Ukrainian emigration, and representative of transnational pedagogical experience. It is concluded that the electronic resource enables an evidence-based, structurally ordered, and methodologically sound representation of the personality and serves as an effective instrument for returning a dispersed pedagogical heritage to the contemporary Ukrainian scholarly and educational space.

Keywords: *electronic resource, pedagogical biography, biographical portrait, Oleksandr Tysovskyi, Ukrainian emigrant educator, digital humanities, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine*.

Матеріал надійшов до редакції: 12.04.2026 | Прийнято до друку: 20.04.2026 | Опубліковано: 25.05.2026